

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут обдарованої дитини НАПН України
НЦ «Мала академія наук України»
Кафедра ЮНЕСКО з наукової освіти
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції
«ОБДАРОВАНІ ДІТИ – СКАРБ НАЦІЇ!»

23–29 жовтня 2024 року

в межах XVI Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»

Київ
2024

О-13 Обдаровані діти – скарб нації! : матеріали V Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 23–29 жовтня 2024 року). – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2024. – 1604 с.

У збірник увійшли статті та тези учасників V Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Обдаровані діти – скарб нації!», у яких розкрито актуальні наукові та практичні проблеми виявлення, діагностики, розвитку, підтримки та супроводу обдарованої особистості в освітньому середовищі та соціумі, практичний досвід роботи з обдарованими дітьми та молоддю.

Тематика публікацій:

- сучасні тенденції та філософсько-методологічні аспекти дослідження обдарованості;
- впровадження новітніх технологій в освіті обдарованих як один зі шляхів інтеграції України у світовий освітній простір;
- діагностика та моніторинг розвитку обдарованості дітей і молоді;
- педагогічні інновації в освіті та розвитку обдарованих учнів;
- соціально-психологічна підтримка обдарованої особистості в умовах воєнного стану.

Видання рекомендовано для науковців, керівників і представників освітніх закладів, інститутів післядипломної освіти, педагогічних працівників усіх ланок системи освіти, психологів, соціологів та інших фахівців.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 376-056.45

Рубанова С. Я. Психологічна готовність до розв'язування творчих задач як основа життєстійкості особистості.....	1280
Савченко Я. В., Тропіна М. А. Інноваційне майбутнє України: вплив STEAM-освіти на технологічну галузь.....	1286
Савчук І. М. Психолого-педагогічний супровід обдарованих дітей з особливими освітніми потребами в ЗЗСО в умовах війни.....	1290
Саноян А. О. Інноваційні методи навчання української мови в освіті обдарованих студентів.....	1301
Сахов С. С. Діагностика та моніторинг розвитку обдарованості здобувачів освіти.....	1305
Сидорук Т. І. Основні напрями соціально-психологічної підтримки обдарованих учнів в умовах війни.....	1307
Сидорчук А. М. Роль арттерапії в підтримці емоційного стану обдарованих дітей під час війни.....	1310
Скаржинець А. В. Аналіз проблем інтеграції штучного інтелекту в систему освіти України відповідно до «Пекінського консенсусу щодо штучного інтелекту та освіти».....	1319
Склярова В. О. Розкриття і розвиток обдарованості кожної дитини шляхом створення індивідуальних освітніх траєкторій.....	1322
Скрипник О. А. Залучення учнів до науково-дослідницької діяльності.....	1334
Скрипник С. В. Ігрові технології в навчанні: Kahoot, Scratch та Python на уроках інформатики.....	1340
Сліпухіна І. А., Чернецький І. С. Розкриття обдарованості через музеї науки: інноваційна педагогіка для нового покоління.....	1344
Слободянюк М. А. Філософсько-методологічні аспекти обдарованості у людей з обмеженими можливостями.....	1349
Слобоженюк Б. М. Психологічна підтримка обдарованих учнів в освітньому просторі, зокрема на уроках української мови та літератури в умовах воєнного стану.....	1354
Слотвінський П. Р. Формування математичних компетенцій учнів із використанням ігрових технологій.....	1357
Слюта А. М. Використання скрайбінг-технології студентами-географами в процесі проходження виробничої (педагогічної) практики на уроках географії.....	1363
Соколовська І. А., Нечипоренко В. В., Гордієнко Н. М., Позднякова О. Л. Tools for successful education.....	1369
Соляник М. Г., Кикла Д. О. Особливості розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку.....	1373
Спільніченко О. І., Москалюк Н. В. Цілі, виклики і кращі практики клубу молодого винахідника (КМВ).....	1375
Стандрет Г. Н. Інноваційні педагогічні технології в контексті сучасних суспільних викликів.....	1380

Чудовим методом, на нашу думку, є театралізовані вистави, де діти можуть створити власний сюжет, використовуючи ляльок. Існує величезна кількість ігор за допомогою яких можна розвивати творчі здібності. В багатьох дітей є улюблена гра, створивши сприятливе середовище можна домовитися з дитиною і змінити деякі правила гри, хоча зазвичай діти з радістю погоджуються на нові ігри, що ви їм запропонуєте [3].

Для створення сприятливого середовища батьки або вихователь повинні подбати про динамічне ігрове середовище в якому будуть впроваджуватися різні ігрові діяльності : ігри з предметами, настільні ігри, словесні. Важливо щоб була присутня різна ігрова атрибутика, обладнання, матеріали, але з врахуванням того, що всі ігрові засоби мають бути безпечними для дітей. Також потрібно створити позитивний емоційний фон, що забезпечить довіру до вихователя. Дорослий має сам бути наповнений знаннями і прагненнями, щоб творчі здібності в дитини розвивалися. Тоді зникне одноманітність і він зможе передати цю енергію дітям.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Вікова психологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 053Психологія Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. 113 с
2. Беленька Г., Семенов О. Творчо спрямована особистість народжується в грі. Дошкільне виховання. 2020. №4.
3. Створення здоров'язберігаючого освітнього середовища для дітей дошкільного віку в умовах закладу позашкільної освіти: посібник / Уклад. Л.М. Агамер'янц. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 75 с.

Спільніченко О. І.,

викладач хімії

Галицького фахового коледжу ім.В. Чорновола

spilnichenko.o@gmail.com

Москалюк Н. В.,

канд. пед. наук,

доц. кафедри ботаніки та зоології

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

natalen29@gmail.com

ЦІЛІ, ВИКЛИКИ І КРАЩІ ПРАКТИКИ КЛУБУ МОЛОДОГО ВІНАХІДНИКА (КМВ)

У публікації розглядається проблема підтримки обдарованих учнів в сучасній Україні. На сьогоднішній день важливим є створення сприятливих умов для реалізації творчих особистостей, а першочерговим завданнями освіти – пошук, збереження і розкриття таланту обдарованих дітей. Становлення

обдарованої особистості у шкільному віці безпосередньо пов'язане з її адаптацією до умов школи – включенням у нові соціальні стосунки, засвоєнням моральних норм, правил і суспільно значущих цінностей, формуванням особистісних рис, самооцінки, довіри до себе і навчальної мотивації.

Також в публікації розглянуто особливості роботи Клубів молодого винахідника (КМВ), діяльність, яких направлена на формування обдарованої молоді. Робота клубів – це систематичні, неформальні, позакласні зустрічі наставників та дітей з метою пізнання науки і технологій шляхом особистої участі, самостійного досвіду та експериментів. Ключове завдання полягає в тому, що під час занять одночасно розвиваються багато компетенцій і здібностей, а діти зможуть нестандартно, цікаво поглянути на науку за допомогою цікавих експериментів.

Ключові слова: обдаровані діти, учні, знання, Клуб молодого винахідника, експеримент.

The publication examines the problem of supporting gifted students in modern Ukraine. After all, today it is important to create favorable conditions for the realization of creative personalities, and the primary tasks of education are to find, preserve and reveal the talent of gifted children. The formation of a gifted personality at school age is directly related to its adaptation to school conditions - inclusion in new social relationships, assimilation of moral norms, rules and socially significant values, formation of personal traits, self-esteem, self-confidence, educational motivation.

The publication also examines the specifics of the work of Young Inventor Clubs (KMV). The work of clubs is systematic informal, extracurricular meetings of mentors and young people with the aim of learning about science and technology through personal participation, independent experience and experiments.

The key method is that many competencies and abilities are developed simultaneously during classes, and children will be able to take a non-standard, interesting look at science with the help of interesting experiments.

Key words: gifted children, students, knowledge, Young Inventor's Club, experiment.

Зростання популярності Інтернету, розвиток соціальних спільнот свідчить про те, що віртуальний простір став новим середовищем соціалізації молоді. Неоднозначність впливів якого на особистість проявляється в тому, що перенесення активності з реального простору у віртуальний призводять до того, що самореалізація особистості виступає в нерозривному зв'язку з Інтернетом; зняття багатьох табу реального світу у віртуальних інформаційних середовищах в окремих випадках може призвести до формування особистості відокремленої від соціуму. Для сучасного суспільства життєво важливо велику увагу приділяти саморозвитку обдарованих дітей їх особистісному самовираженню, виявленню та розпізнаванню їхніх талантів.

Незважаючи на значний інтерес науковців та практиків [1] до питання

розвитку обдарованої дитини воно залишається недостатньо розробленим у теоретичному, так і в практичному аспектах, оскільки в суспільстві тривалий час панувала думка, що обдарованість не є проблемою, а тому такі діти не потребують допомоги. Така позиція є хибною, оскільки діти, які демонструють визначні здібності, у процесі свого розвитку стикаються з великою кількістю проблем, пов'язаних в першу чергу з їхніми психологічними, особистісними, пізнавальними, емоційними характеристиками.

При вивченні дисциплін природничого циклу **основним видом діяльності є експеримент – як його зміст, так і спосіб його виконання**. Не існує відкриття без дослідника, того, хто не знає, але прагне дізнатися і виявити, щось нове і невідоме. Першовідкривачами є ті, хто професійно працюють на кордоні двох областей: того, що відомо, і того, що тільки чекає свого відкриття. Одним із важливих засобів залучення обдарованої молоді до навчання і дослідження є робота Клубів молодого винахідника (КМВ). У роботі клубів ключовими є цікавість і наполегливість, що зближує до спільної діяльності учителів і учнів, адже ніхто так наполегливо не ставить питань і не шукає рішення проблеми, як діти. За допомогою спостереження, емпіричного досвіду, повторення і висновків вони пізнають і вивчають світ.

Проект «Клуб молодого винахідника» (КМВ) був створений в 2002 році з ініціативи вчителя географії Януша Ласки і Клодзкого освітнього співтовариства (Польща). Мета якого передбачала допомогти студентам, учителям і викладачам під час позакласних занять проводили експерименти і наукові дослідження, розширюючи знання про природу, навколишній світ і прищепити молоді «моду» на експерименти, викликати цікавість і надихнути на отримання знань самостійно [2].

У 2002–2005 роках проект був реалізований Клодзкою освітньою спільнотою в рамках програми «Рівні можливості» Польсько-американського фонду свободи і Польського фонду дітей і молоді [2]. В результаті на території всієї Польщі створено десятки Клубів молодих першовідкривачів. З 2009 року Науковий центр Коперника став координатором Клубів молодих першовідкривачів, а у 2012 Центр Науки Коперник уклав угоду з Польсько-Американським Фондом Свободи і спрямував роботу на розвиток і популяризацію ініціативи Клубів молодих першовідкривачів. Угода, підписана Робертом Фірмгофером, директором Наукового центру Коперника і Єжи Козьмінський, президентом PAFW, є результатом багаторічного партнерської співпраці між двома інститутами сучасної освіти і зрівнювання освітніх можливостей молодого покоління. В 2020 році Громадська організація «Центр Науки Тернополя» та Lviv Open Lab підписали угоду про співпрацю з Фондом «Класна Школа» щодо впровадження проекту на території України.

В ході зустрічей Клубу молодого винахідника найважливішим є особиста зацікавленість дітей і підлітків, адже вони самі шукають цікаві теми і, замість того, щоб заглядати в підручники, отримують відповіді в ході експериментів. Важливим є дослідницький метод, який розвиває навички та здібності і, в той же час, дозволяє долати певні шкільні обмеження і показує, що помилки цінні тим, що вони вчать вирішувати проблеми. Предметом таких досліджень - в залежності від віку дітей - можуть бути досліди з простими речами побуту, з рослинами, з водою, з магнітами, спостереження за Космосом або аналіз чистоти води в найближчій річці тощо.

Правила роботи в клубі досить прості:

- не потрібні великі гроші або навіть спеціально обладнана лабораторія для проведення цікавих і серйозних експериментів. Предмети, які нас оточують, доступні на кухні, в гаражі, на прогулянці або в саду, є інструментами для експериментів;
- клуб можна заснувати всюди: в сільській місцевості та в місті, в дитячому садку, школі і зовсім незалежно від офіційної системи освіти;
- наставником (опікуном) може бути вчитель, аніматор чи батьки. Опікуни Клубу молодого винахідника – це активні за своєю природою люди, які не задовольняються готовими рішеннями, а свідомо дозволяють членам клубу самостійно пізнавати і робити відкриття. **Завдяки КМВ, учителі можуть вийти за рамки основної навчальної програми.**

Також робота з дітьми в КМВ дозволяє учням і наставникам отримати ряд переваг:

- відносини між наставниками і учнями, базуються на довірі та взаємному натхненні, загальне прагнення до вирішення цікавих загадок природи, зацікавленість і захопленість кожної зі сторін – це більше, ніж просто гасла;
- клуби працюють поза шкільних занять, але часто ініціюють зміни, видимі також і з рівня школи. Ідея всебічного розвитку, яка характеризує першовідкривача і дослідника, проникає на уроки, а експериментальний метод може бути з успіхом застосований в навчальній програмі;
- самостійність викликає позитивні емоції в процесі навчання - діти і підлітки не тільки отримують цікавий досвід, але і краще засвоюють і розуміють нові завдання. Як дослідники, вони не бояться невідомості, і у них вистачить сміливості задавати самі нагальні питання. Вони стають заповзятливими, впевненими і готовими прийти до знання. У Клубі молодого винахідника немає поділу на сильних і слабких учнів, ніхто не оцінюється. Тут кожна дитина може розвиватися – якщо тільки він допитливий, в голові безліч питань – він в клубі;
- спільне проведення експериментів також формує – і у кураторів, і у учнів - соціальні та особистісні навички. Дає впевненість в собі, вчить співпраці,

комунікації, ініціативи та відповідальності. Це безперервний процес розвитку: під час самостійних занять члени клубу вивчають свої сильні сторони, що дає їм впевненість в собі. Людина, що усвідомлює свої компетенції, найчастіше проявляє ініціативу. Це дуже корисні навички в дорослому житті, які в традиційній школі рідко розвиваються;

- клуби молодих винахідників об'єднані в мережу, а їхні наставники (опікуни) можуть скористатися безкоштовними семінарами, базами сценаріїв експериментів, обмінюватися знаннями та планувати спільну діяльність. Наставники клубів матимуть змогу зустрічатися на локаціях українських партнерів проекту, відвідувати Науковий Центр Коперника, в тому числі, під час семінарів для викладачів, Наукових пікніків, і, перш за все, в ході Форуму КМВ. Мережа Клубу молодого винахідника об'єднує безліч установ, організацій і приватних осіб, які спільно працюють над розвитком клубів: це наставники, які працюють безпосередньо з дітьми та підлітками, команда КМВ в Науковому Центрі Коперника і партнери – стратегічні, наукові та регіональні.

Експерименти Клубу молодого винахідника повинні бути: адаптовані до умінь і віком членів клубу, безпечні, можливі для самостійного виконання, проходить в групі, інтригуючими і такими, які змушують ставити питання, мати відкриту формулу, тобто давати можливість зміни і проведення в декількох варіантах, відправною точкою для подальших експериментів. Досліди, які проводяться, покликані мотивувати до самостійного пошуку відповідей на поставлені питання і експериментів в пошуку правил, за якими живе світ. Тільки точне спостереження, складання висновків, постановка подальших гіпотез і їх перевірка можуть фактично навчати самостійності, творчого і критичного мислення. У світі експериментів не йдеться про помилки, а тільки про наступні спроби, які наближають до відкриття.

Освоєння навичок проведення експериментів, постановки питань і складання висновків мають більш широке значення. Забезпечують наявність універсальних та важливих в суспільному житті умінь, формують в членах клубу, серед іншого, характеристики, які дуже добре видно роботодавцям: вміння працювати в колективі, вирішувати проблеми, оптимально витратити матеріал і час, вільне володіння інструментами, здатність сприймати і використовувати інформацію, а також вибудовувати почуття власної гідності. Дослідники стикаються з проблемами, що стоять перед ними, з мужністю і рішучістю. Члени клубу активні і креативні, і вони не розглядають промахи, як поразку, а як частину шляху до мети, звикають до самостійного пошуку рішень.

На всіх етапах розвитку цивілізації особлива роль завжди належала обдарованим особистостям, які завдяки своїй здатності до створення нового були головним рушієм прогресу суспільства у всіх сферах його життєдіяльності. Саме

тому у час стрімкого оновлення техніки й технологій та інтелектуалізації праці, необхідно підвищувати роль талановитої і обдарованої молоді як провідників цінностей інформаційної епохи та запоруки процвітання держави. Адже в сучасному світі талановиті діти – це майбутня еліта, політичні лідери та успішні бізнесмени, відомі науковці та митці. Вони – добробут і гордість держави, їй шанс посісти гідне місце на міжнародній арені.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лучинкіна А. І., Мілютіна К. Г., Яншина Т. А. Психологічні особливості соціалізації обдарованих дітей у віртуальному просторі : монографія. К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. 252 с.
2. Klub Młodego Odkrywcy URL <https://www.kopernik.org.pl/edukacja/klub-młodego-odkrywcy> (дата звернення: 20.09.2024).

Стандрет Г. Н.,

*Магістер, керівник гуртка-методист, асистент вчителя,
ТНТУ ім В.Гнатюка, ТЗОШ №26 ім Д. Заплітного,
КЗ ТМР «Станція юних техніків»
halyastandret@gmail.com*

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. У статті розглянуто питання впровадження новітніх технологій в освіті обдарованих дітей як одного з ключових шляхів інтеграції України у світовий освітній простір. Особлива увага приділяється таким аспектам, як цифрові платформи, STEM та STEAM-освіта, міжнародні освітні програми, гейміфікація, технології штучного інтелекту та персоналізоване навчання. Впровадження цих інновацій дозволяє забезпечити високий рівень підготовки обдарованих учнів та сприяти їхній участі у глобальних освітніх і наукових спільнотах. Окремо наголошується на важливості цифрової та медіаграмотності, яка є необхідною умовою успішної інтеграції в сучасний світовий інформаційний простір.

Ключові слова: новітні технології, освіта обдарованих, цифрові платформи, STEM-освіта, гейміфікація, інтеграція України, персоналізоване навчання, штучний інтелект, медіаграмотність.

Abstract. The article examines the implementation of innovative technologies in the education of gifted children as one of the key paths to Ukraine's integration into the global educational space. Special attention is paid to aspects such as digital platforms, STEM and STEAM education, international educational programs, gamification, artificial intelligence technologies, and personalized learning. The introduction of these innovations ensures a high level of gifted students' preparation and promotes their participation in global educational and scientific communities. The